

Beslutningsforslag nr. B 134. Fremsat den 24. april 1997 af Kirsten Jacobsen (FP), Kim Behnke (FP), Tom Behnke (FP), Aage Brusgaard (FP), Jan K pke Christensen (FP), Niels Højland (FP) og Annette Just (FP)

Forslag til folketingsbeslutning

om forbedring af borgernes retsstilling over for myndighederne

Folketinget pålægger regeringen at fremsætte nødvendige lovforslag og foretage nødvendige administrative ændringer, der vil sikre:

1. borgerne bedre mulighed for at opnå fri proces i retssager mellem borger og de offentlige myndigheder,
2. fuld omkostningsdækning til den borger, der vinder en sag mod offentlige myndigheder,
3. kompensation for relevante økonomiske tab, som en borger lider som følge af en retssag anlagt af de offentlige myndigheder,
4. indskrænkning i offentlige myndigheders mulighed for at anke sager vundet af en borger ved en lavere retsinstans.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Det danske samfund lider i stadig stigende grad af en hektisk overregulering. Hvert eneste år vedtages der flere hundrede love, som efterfølges af cirkulærer og bekendtgørelser. Omfanget heraf er så stort, at hele befolkningen har mistet overblikket. Det gælder lovgiverne, administratorene og naturligvis den øvrige befolkning.

Gennem længere tid er det blevet populært at fremhæve behovet for en forbedring på lovgivningsområdet, en regelsanering. Der er endnu ikke set nogen resultater. Tværtimod er der sket en stigning i antallet af love og regler, som befolkningen skal overholde og derfor må have kendskab til. Situationen er ganske harmdirrende urimelig.

Enhver må kunne se, at dette ikke kan fortsætte, såfremt det vel at mærke er ønsket, at Danmark fremover skal fremstå som et retssamfund. I hvert fald må man forlange af et retssamfund, at der findes et rimeligt enkelt lovgrundlag, således at de personer, som skal benytte dette, ikke uafsladeligt er i tvivl om, hvad gældende ret er for øjeblikket. Love skal være enkle, nødvendige, forståelige og uden modsigelser de enkelte love imellem.

Selv højtuddannede specialister inden for enkeltområder er ikke længere i stand til at bevare overblikket, og hvorfor skulle de også det; reglerne bliver snart lavet om alligevel, og det er fuldt ud legitimt at presse borgerne i stedet for selv at sætte sig ind i reglerne. Den person, som sidder bag skranken, har hele systemets støtte i ryggen. Når regler og love er så omfattende og så forvirrede i deres konstruktion, vil en naturlig konsekvens for magthaverne være at slutte sig sammen i en gensidig opbakning. Devisen vil blive, at systemet skal have ret. Det er selve intentionen bag magtsystemet. Man må forvente, at der i dette klima breder sig en håbløshed blandt befolkningen, blandet op med en kynisk resignation.

Om skattesystemet siger lektor Michael Møller fra Handelshøjskolen i København i 1996 ved Skatte-

chefforeningens årsmøde: »Giv dem nogle hårdere straffe, det er den eneste vej. Det eneste, der kan holde et skattesystem gående, er, at vi ændrer reglerne hele tiden og ikke lader folk kende dem. Man skal satse lidt mere på at skræmme folk i stedet for at appellere til at udvise samfundssind, det kan man ikke hvile et skattesystem på.«

Det er sikkert den rette vej, hvis det er det rene tyranni, man gerne vil. Men så bliver konsekvenserne også derefter. Forslagsstillerne mener ikke, man skal længere ud ad den tangent, og håber, at der vil være opbakning til at skabe lidt respekt omkring retssikkerheden i stedet.

Det stigende antal love og de mange tusinde offentligt ansatte til at håndhæve reglerne gør det på forhånd svært for en borger at kræve sin ret. Hvis man som borger bliver mødt af krav fra offentlige myndigheder, vil mange på forhånd opgive at kræve deres ret, ganske enkelt fordi det vil betyde store menneskelige og økonomiske afsavn i lang tid. Derfor udvikles et samfund, hvor myndighederne ved deres blotte magtdemonstration over for enkelte borgere opnår en adfærdsregulering hos resten af befolkningen. »Jeg vil ikke udsættes for det samme som Pedersen . . .«, synes mange at tænke.

Gælder det fædselslovens påbud om kørselsretning eller straffelovens forbud mod at slå hinanden ihjel, så er det nyttigt, at retsforfølgelsen fra myndighederne får alle andre borgere til at overholde reglerne. Gælder det derimod en købmand, som har regnet forkert ved momsindberetningen, eller en lønmodtager, som ikke har forstået reglerne om kørselsfradrag, er det massive magtopbud fra de offentlige myndigheder efter forslagsstillernes opfattelse unødvendigt og uønskeligt.

»Jeg vidste ikke, det var ulovligt«, må mange borgere ærligt sige, når de pludselig får besøg fra offentligt ansatte kontrollører eller brev fra forvaltningerne. Borgeren har med andre ord ikke bevidst villet overtræde reglerne. Borgeren vidste ganske enkelt ikke, at reglerne var udformet, som tilfældet nu en-

gang er. Det skyldes det store antal love, det skyldes de hyppige ændringer af reglerne, og det skyldes ikke mindst komplicerede og utilgængelige formuleringer.

Man møder oftere og oftere sager, som vidner om, at mange regler er så firkantet udformet, at der ikke længere er plads til mangfoldighed og personlig udfoldelse. Det skyldes primært, at de embedsfolk, som formulerer reglerne, normalt har en teoretisk, akademisk baggrund uden kontakt med samfundets mangfoldighed. Det skyldes desuden, at det politiske ønske om at regulere enhver problemstilling ofte medfører, at der samtidig opstår utilsigtede, negative påvirkninger i andre dele af systemet.

Inden for de sidste par år har især nogle enkelte spektakulære sager vist vores samfunds overregulering og det umenneskelige bureaukratvælde, samfundet har ladet embedsværket og det politiske flertal skabe.

»Sø-Peter« er en mand, som elsker naturen. Da han overtog en ejendom, der var i forfald og med en losseplads af affald placeret på jorden, besluttede han sig for at få ryddet op. Han anlagde en smuk sø, fjernede alt det skadelige affald, anlagde beplantninger, stisystemer og andre ting, som gjorde hans område smukt og til en naturperle. »Sø-Peter« havde imidlertid glemt at spørge myndighederne om lov først. Derfor satte de hele det tunge maskineri i sving for at få »Sø-Peter«s misundelsesværdige sø-projekt fjernet. Efter megen tovrækkeri greb Viborg Amt til magtanvendelse. Under politibeskyttelse ankom store entreprenørmaskiner midt om natten. De fjernede søen, 40 tons grus og en mængde andre ting. Den smukke sø er ødelagt, naturen ligner et månekrater. Få dage efter fik »Sø-Peter« en regning fra Viborg Amt om betaling for bortskaffelse af materialerne på ca. 50.000 kr. De mange materialer, som amtet havde stjålet fra »Sø-Peter«, var der ingen kompensation for. Da »Sø-Peter« søgte at anmelde dette åbenlyse tyveri og hærværk, nægtede politiet at tage imod anmeldelsen. Argumentet var, at sagen var besluttet i Viborg Amt af et flertal.

»Krudt-Peter« er en anden mand, der ønskede at genopbygge sit fødehjem. Myndighederne ville ikke tillade byggeriet af et erstatningshus af hensyn til »det åbne land«. Til trods for at der var tale om et nyere og pænere erstatningshus på samme grund, blev »Krudt-Peter« nægtet tilladelse til byggeriet. Igen køres hele det tunge skyts frem, for at denne ene borger ikke skal have friheden til at udfolde sig.

En stribe mindre, selvstændige erhvervsdrivende bliver hvert år udsat for, at skattemyndighederne påligner dem indkomster, de ikke har haft. Da skal skat-

teborgerne bevise, at de ikke har tjent de beløb, skattemyndighederne påstår. Eksempelvis fik en tandlæge fra Nordsjælland sin skat forhøjet så meget, at betalingen ville udhule virksomhedens egenkapital så meget, at kravene til anpartsselskaber ikke længere var opfyldt. Først ved Fremskridtspartiets mellemkomst lykkedes det at få sagen omgjort. Det sker hver dag, og ofte orker borgerne ikke at føre sagerne, hvorfor myndighederne får »ret« uden at få retten afprøvet ved domstolene.

Det er Danmark anno 1997.

En borgers retsstilling er sikret ved frie og uafhængige domstole. Imidlertid er borgeren og den offentlige sektor stillet markant forskelligt ved disse sager. Borgeren må af egen lomme betale sin sag og samtidig over skatten betale til, at den samlede offentlige sektor kan sættes ind for at knække borgeren. Denne urimelige forskel kan næppe fjernes, medmindre den gældende lovgivning i stort omfang forbedres. Dertil kommer, at den offentlige sektor skal omlægges fra at være borgernes herremand til at være borgernes tjener. Det er derfor nødvendigt at få borgernes retsstilling bedret her og nu, hvilket er dette beslutningsfor-slags anliggende.

De problemer, forslagsstillerne oplever ved det danske samfund, har også en mere teoretisk baggrund, som der vil blive redegjort for i bilaget. Det er nemlig ikke dårlige embedsmænd eller politikere, der har skylden for det hele. Der er en række principper, som det er nyttigt at diskutere.

Bemærkninger til forslagens enkelte punkter

Ad 1

Såfremt man køber en vare i den private sektor, findes der en lovgivning, som sikrer køberen i forhold til sælger og producent. Dette sker blandt andet ved, at køberen hjælpes til at få sin ret over for modparten, idet man som udgangspunkt betragter køberen som den svage part i en eventuel tvistighed. Dette synspunkt kan af mange grunde kun bakkes op. Da sælger og/eller producent har et mere indgående kendskab til deres produkt end en vilkårlig køber, er det rimeligt, at de har bevisbyrden. Ligeledes vil det alt andet lige også være sandsynligt, at sælger/producent vil være økonomisk bedre rustet til at gennemføre en retssag, og derfor er det gjort muligt for køber at få retshjælp.

I de mere indviklede sager, hvor de offentlige myndigheder er den ene part, er den almindelige borger derimod ikke sikret på nogen måde. Skattemyndighederne for eksempel har al mulig ekspertise til deres rådighed, og de kan i princippet blive ved med at kø-

re skattesager hele vejen gennem systemet. Skal den almindelige skatteyder og virksomhed følge med, må han/hun købe sig til advokatbistand og anden ekspertviden. På samme måde forholder det sig i forhold til andre dele af den offentlige sektor.

Da det som tidligere omtalt endnu ikke har været muligt for den lovgivende forsamling at indskrænke den ekspanderende aktivitet og komme i overensstemmelse med egne tidligere udtalelser, vil det være et anstændigt minimum at følge beslutningsforslagets retsgarantier for borgerne med det skyldige hensyn, at der ikke skal levnes for stort frirum for enkeltstående kværunder.

Når en borger i dag søger fri proces, er det offentlige myndigheder (statsamtet og Civilretsdirektoratet), som skal afgøre, hvorvidt der skal gives bevilling. Myndighederne skal anlægge et skøn over, om sagen har udsigt til at blive vundet. Heri ligger der en fare, eftersom sager mellem borgere og den offentlige sektor ofte vurderes til at blive tabt af borgeren! Dette skøn bør ændres. Der skal være lempeligere vilkår for at få prøvet tvister mellem borgere og myndigheder, hvorfor adgangen til fri proces skal gøres nemmere i disse sager. Den frie proces skal ikke være afhængig af, om sagen tænkes tabt eller vundet af borgeren.

Ad 2

Det er i de fleste tilfælde nødvendigt for den almindelige borger og for de fleste mindre virksomheder at købe ekspertviden udefra for at være i stand til at gennemføre en sag mod de offentlige myndigheder. Sagerne vil på grund af den uigennemskuelige lovgivning ofte være yderst komplicerede. Modparten, de offentlige myndigheder, kan trække uhindret på deres egne eksperter, herunder advokater m.fl., og over for dette opbud kan de færreste stille noget op alene. Derfor skal der være vide grænser for, hvilke relevante omkostninger borgeren får dækket ind.

I dag er det således, at hvis endelig borgeren holder ud gennem de mange års proces og vinder sagen, kan borgeren se tilbage på en ødelagt økonomi. Dette er en konsekvens af, at udgifterne langt fra bliver dækket ved dommen. Derfor skal reglen være, at den borger, som vinder, skal have sine omkostninger ved sagen dækket fuldt ud. Det offentlige har jo en »uendelig« kilde i form af skattemidler på sin side til at føre sagerne. Borgeren er den svage part og har derfor brug for at kunne trække på bistand fra særligt sagkyndige. Det koster penge at få sagkyndig bistand. En borgers retsstilling må ikke være afhængig af, om det er muligt at afholde retsudgifter af egen lomme. Har borgeren fået bevilget fri proces, vil advokatudgifter

være dækket den vej. Mange sager drejer sig også om økonomi, miljø, teknik m.v., hvorfor borgeren har brug for at kunne tilknytte revisorer, teknikere og ingeniører – præcis som det offentlige gør for at vinde sagen.

Forslagsstillerne ønsker, at der skal ske en differentieret behandling af omkostningsspørgsmålet i forbindelse med retssager, hvor der ikke er bevilget fri proces, efter følgende principper:

Ved tabt sag: ændring i retsplejeloven, der fastsætter regler for, at privatpersoner, der taber en retssag mod det offentlige, kun kan pålægges at betale sagsomkostninger, der står i et rimeligt forhold til den pågældendes økonomiske situation.

Ved vundet sag: ændring i retsplejeloven, der fastsætter regler for, at privatpersoner, der vinder en retssag mod det offentlige, får deres omkostninger dækket fuldt ud.

Ad 3

Ikke sjældent sker det, at enten enkeltpersoner eller virksomheder som følge af en anlagt sag må indstille den indkomstbringende aktivitet, så længe processen varer. Når dette direkte kan henføres som virkning af den anlagte sag, skal der ydes kompensation, når/hvis sagsøgte vinder i retten. Det kan ikke i et retssamfund accepteres, at myndighederne hindrer individerne i at virke selvstændigt velfærdsskabende. Imidlertid skal der stadig være mulighed for fra samfundets side at hindre enkelte individer i at kræne andres personlige, legitime rettigheder. Dette beslutningsforslag har til hensigt at sikre, at de offentlige myndigheder kun efter grundige overvejelser indleder sager, der kan påføre den sagsøgte økonomiske tab.

Det er harmdirrende at følge sager, hvor en offentlig myndighed f.eks. giver en virksomhed et påbud eller et forbud, der har den følge, at virksomhedens produktion skal indstilles. Borgeren anlægger sag for at få afgørelsen omgjort. Borgeren vinder sagen og får dermed juridisk ret, men kan så efterfølgende konstatere, at virksomheden har lidt store tab som følge af myndighedernes uretmæssige påbud eller forbud. I de sager skal borgeren have kompensation for de relevante tab, der er påført borgeren som følge af sagen. Det skal også have den regulerende påvirkning af myndighederne, at de overvejer en sag grundigere, inden de skrider til indgreb, når de kan blive kendt pligtige til efterfølgende at måtte dække store tab for borgeren.

En anden model, som det kunne være værd at overveje, er helt at undlade at føre prøvesager mod

konkrete personer/virksomheder. Myndighederne kunne styrke deres situation ved i forvejen at etablere en hypotetisk prøvesag og på denne måde få afdækket, i hvilket omfang der vil være mulighed for at gennemføre reelle retssager med et mere sikkert udfald. I en hypotetisk sag vil en lovs udstrækning kunne afprøves ved, at en advokat beskikkes til at forsvare en prøvesag. Domstolenes afgørelse i prøvesagen kan herefter anskueliggøre, om lovens intention er opnået, eller om der er brug for lovændringer. Fordelen ved en sådan prøvesag på hypotetisk grundlag er, at ingen person eller virksomhed skal bære de direkte og indirekte omkostninger, en afklaring af retspraksis vil betyde.

Ad 4

Desværre er det blevet så absurd, at når de offentlige myndigheder taber en sag, så skal pinen trækkes ud. Det offentlige vil ganske enkelt ikke acceptere, at der kan ske fejl, og lader derfor sagen køre nærmest i det uendelige. Ofte er det ikke saglige grunde, der taler for en ankesag, men i højere grad prestigespørgsmål. Under alle omstændigheder er det fatalt, at borgere skal have deres liv ødelagt af retssager, som de allerede har vundet ved én instans. Samtidig må det antages, at myndighederne med deres eksperter allerede i første instans har bragt frem, hvad de selv opfatter som relevant.

Anders Fogh Rasmussen (V) formåede i sin tid som skatteminister at gennemføre et stop for, at skattemyndighederne ankede sager, borgerne havde vundet ved en lavere administrativ instans eller retsinstans. Det var godt og fik forhindret en række af de sager, hvor skattemyndighederne blot jagter borgerne for at få ret og uden hensyn til de menneskelige og økonomiske lidelser, der påføres borgeren ved de langvarige sager. Desværre har socialdemokratiske skatteministre efter 1993 genoptaget jagten på skatteyderne. Ingen sag er for lille, ingen sag falder for nidkærhedens grænse. Alt skal jagtes til den bitre ende. Det vil Fremskridtspartiet have sat en stopper for.

Men også i andre sager inden for miljølovgivning, sociallovgivning m.v. skal myndighederne afholde sig fra at anke de sager, borgerne vinder. Finder myndighederne, at borgerens vundne sag er så principiel og så afgørende, at den skal forfølges, må embedsværket gå til den respektive minister med ønsker om at få loven præciseret, så borgerne ikke længere behøver at være i tvivl.

Der vil stadig findes sager af principiel karakter, hvor der er et behov for at få en afklaring ved en højere instans. Dette er en konsekvens af, at der kan herske tvivl om især lovtolkning. I disse sager vil det ikke være forslagsstillernes hensigt at afskære myndighederne fra at få afklaret problemet, da det typisk rækker ud over den enkelte borger. Men i de tilfælde skal der ubetinget være fuld dækning for sagsøgtets omkostninger uanset ankens udfald.

Skriftlig fremsættelse

Kirsten Jacobsen (FP):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om forbedring af borgernes retsstilling over for myndighederne.
(Beslutningsforslag nr. B 134).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Ret og moral

Allerede på de primitive udviklingstrin er der noget, som er stærkere end den blotte magt. Det er de uskrrevne love, som indeholdes i folkets sædvaner. Ordningen af folkets forhold kan aldrig ske alene gennem magtbud. Selv magthaverne er i deres indre mere eller mindre betagne af ærefrygt over for det overleverede. Ingen magthaver står således over sin tid. Heri ligger den simple form for *retten*.

Hvor *retten* således kun består i de sædvaner og overleveringer, der umiddelbart behersker livet, er der ingen modsætning mellem ret og moral. Det vil være to sider af den samme sag og integreret i helheden. Når dette simple udviklingstrin forlades og *retten* udvikles som et særligt område og nedfældes, så er der punkter, ved hvilke *retten* viser sig at være forskellig fra moralen; den støtter sig således til tvang, den angår kun den ydre handling, den er mere universel, den tilstræbes at være mere elementær.

Retten bør kun angå sådanne forhold, i hvilke det samme med så stor tilnærmelse som muligt kan kræves af alle. De store individuelle forskelligheder træder mere frem i sindelag og motiver end de ydre handlinger. *Retten* bør og skal stedse tendere et minimum. Ligeledes er det en forudsætning, at *retten* udgår fra befolkningen. Det betyder, at hvad der generelt opfattes som ret, skal blive ret. Det ideelle er, at magthaverne, lovgiverne, er i samklang med befolkningen og ikke blot qua deres magtposition presser vilkårlige love ned over befolkningen.

Det ligger i, at tvangen er et onde og derfor i kraft af velfærdsprincippet bør indskrænkes til det mindst mulige, det uundværligste. *Retten* skal ved sine strenge bestemmelser fastsætte de grænser, ned under hvilke menneskets handlen ikke må synke, men over hvilke den kan hæve sig, så højt den formår. Menneskers individuelle handlinger giver livet værdi og karakter, enhver har krav på at opnå de værdier, som netop han/hun har anlæg for. Tvang bør derfor ikke vedrøre rent personlige anliggender under hensyn til, at disse personlige anliggender ikke indskrænker andres legitime udfoldelsesmuligheder.

Den opgave at hævde *retten* tilfalder natur-

ligt dem, der råder over samfundets samlede koncentrerede magt. Den etiske berettigelse og nødvendighed af denne magtanvendelse baseres på, at det heles tarv står over den enkeltes lyster. Det er denne forudsætning, som gælder for enhver etik, der ikke hylder den enkeltes umiddelbare tilfredsstillelse. Det er en etisk og nødvendig opgave at hævde de grundbetingelser, uden hvilke samfundslivet ikke kan udvikle sig frit. Der må nødvendigvis sættes grænser for de enkelte individers trang til at brede sig i tilværelsen, så et samfundsliv kan være muligt. Ikke blot ved sine virkninger, men også ved den forudsætning, hvorpå den bygger, får den ved magt hævdede ret etisk karakter.

Trods den stadige mulighed for en konflikt mellem ret og moral er *retten* dog stadig etisk betinget og retsordenen en del af den etiske orden. Netop dette er det, som giver en konflikt mellem borgeren og magthaverne tragisk karakter. Det er et sammenstød af etiske magter eller rettere af magter, der hver for sig gør fordring på etisk myndighed. Når der finder et sammenstød sted, må en af parterne have mistet sin etiske karakter. Hvilken af dem der i det enkelte tilfælde har forskertset sin myndighed, det er netop det store spørgsmål. Er det min samvittighed, som, når den strider mod gældende ret, blot er et hjernesvind? Eller er det lovbudet, som, når det strider mod min samvittigheds klare udsagn, blot er en vilkårlig og uforvarselig fordring?

Magt

Retsordenen kan godt have etisk betydning, selv om den hævdes ved ydre tvang, og selv om individet allerede af rent egoistiske motiver ledes til at anerkende den. Når *retten* hævder de mest elementære etiske fordringer, er det intet under, at den slår noget fast, som man også fra helt andre synspunkter end det egentlig etiske kan anerkende for nødvendigt. Sikkerhed, orden og fast organisation kan godt være etiske fornødenheder, selv om de også er egoistiske fornødenheder. De får etisk værdi ved det, der kan udfolde sig på grundlag af dem, og de udspringer af velfærdsprincippet.

Følgelig må der fordres legitimitet i betydelig grad, for at de offentlige myndigheder kan tilla-

des at gribe ind i de enkelte individers privat-sfære. Der kræves ganske enkelt, at den individuelle handling kan have en virkning, som vil have en afsmittende effekt på den øvrige befolkning og derefter vil have en undergravende effekt for velfærdssamfundet som helhed betragtet, hvilket er af afgørende betydning.

Den anden mulighed er, at den enkelte ved sin handling direkte virker undergravende på alment accepterede love; her er samfundets repræsentanter direkte forpligtigede til at gribe ind. Dette stiller samfundets magthavere over for et stort beviskrav. Såfremt myndighederne derimod benytter sig af den nemme løsning og blot undertvinger det enkelte individ ved den mindste afvigelse, er der tale om et tvangssamfund, hvor ikke længere hensynet til almenvellet er afgørende.

Såfremt de offentlige myndigheder konsekvent retsforfølger eller ved administrativ praksis gennemtvinger deres vilje over den enkelte borger, vil der rejses tvivl om, hvorvidt myndighederne fortsat har den moralske ret. Derfor vil det ikke være ret, og derfor vil der i befolkningen rejses berettiget tvivl, om ikke myndighederne tager fejl. Denne tvivl vil komme til udtryk i det små såvel som det store.

I et moderne retssamfund er det statens store opgave at arbejde direkte og indirekte hen til udviklingen af et frit, personligt liv hos så mange individer som muligt. Desværre er udviklingen i Danmark ikke gået i denne retning. Det er forslagsstillernes opfattelse, at en egen indre logik i dag har overtaget udviklingen i retning af stadig større vilkårlighed, stadig større magtmisbrug i en eller anden mere eller mindre obskur overordnet hensigt. Denne hensigt er ikke i borgernes interesse, da midlerne til opnåelsen er blevet stadig større tvang for den enkelte.

Magtmisbrug

Magten er statens sidste middel og fundament. Retten er den norm, som bestemmer magtens anvendelse. Kulturen er det formål, som den af retten ledede magtanvendelse skal tjene. Dette kan virke som et særdeles idealistisk standpunkt, men det er forslagsstillernes opfattelse, at netop dette udsagn burde være den rettesnor, al lovgivning blev udvirket efter.

Det at udøve magt er forbundet med alt for stor tilfredsstillelse for den menneskelige egoisme til, at misbrug ikke vil indfinde sig. Det er

derfor absolut nødvendigt, at der tilstræbes en retlinethed i lovgivningen. Der skal sættes effektivt ind mod vilkårlighed, og dette kan efter forslagsstillernes opfattelse først og fremmest ske ved, at lovene er enkle, og at det samlede lovkompleks er så lille og så enkelt som muligt.

Lovgiverne har forsøgt at gennemføre en detaljeret regulering af det danske samfund. Dette er imidlertid ikke lykkedes på en særlig hensigtsmæssig måde. Samfundet løber bestandig en risiko for, at der sker magtmisbrug. Dette ligger alene i den overvældende og nøjeregnende lovgivning opfulgt af et cirkulærecirkus, som ingen kan holde rede i. Hverken blandt de offentligt ansatte sagsbehandlere eller de borgere, som er genstand for reguleringerne. Således skal borgeren overholde regler, som konstant bliver ændret, og som følgelig ingen er bekendt med. I det gennemregulerede samfund er det borgerens eneste chance at forholde sig i fuldstændig ro for ikke at komme til at overtræde en eller anden regel.

I Danmark lovgiver en betydelig del af politikerne ud fra nogle overordnede dogmer, som har fået førsteprioritet. Det drejer sig specielt om ideerne »velfærdssamfundet« og »miljøet«. Begge har fået enestående og nærmest religiøs status, og enhver diskussion om, hvorvidt denne placering er berettiget, bliver knægtet på det grusomste eller blot fejlet af vejen. Det kan ganske enkelt ikke tillades, at der rejses tvivl om deres altundertvingende berettigelse. Alt andet samfundsliv er efterfølgende underordnet de to styrende begreber. Ved at henvise til de dogmer kan alt tillades. De tillægges en etisk forrang og legitimerer ethvert indgreb over for den enkelte borger.

Ved således at tillægge staten som forvalter af »velfærdssamfundet« og »miljøet« direkte etisk myndighed nødes man i virkeligheden til sidst til at appellere til den fysiske magt. Statsmagten kan ikke lade det komme an på, om individet føler sig overbevist om dens etiske berettigelse. Den bruger da sine skarpe midler og rykker frem med politi og kanoner. Den overspændte etik afslører sig da som forklædt fysik. Og den enkelte borger føler berettiget tvivl om, hvorvidt det er etikken eller magten, der er det vigtigste.

Det ses på flere områder og ikke mindst inden for miljøområdet, hvilket følgende citat giver et glimrende indtryk af:

»Problemet er, at miljølovgivningen efterhånden er blevet helt uforståelig, selv for fagfolk.« Det siger Peter Pagh, lektor i miljøret ved Københavns Universitet (Ritzau, 12. januar 1997).

Selv har han gennem seks år forsket i miljølovene, og det er helt nødvendigt med en gennemgribende reform, hvis lovgivningen skal virke efter hensigten, fastslår han. »Der findes et hav af bestemmelser om samme forhold med forskellige procedurer og retsvirkninger. Det er ikke mærkeligt, alt går i kaos. Hvis det skal fungere, må man begynde med at finde ud af, hvad man vil,« siger Peter Pagh. Forslagsstillerne er enige, man må bygge loven klart, logisk, systematisk og grundigt op.

Folk tror, det er indlysende, hvornår man har overtrådt en miljølov, men det er sandelig meget tvivlsomt. Man arbejder med normer og standarder, som man ikke sanktionerer over-

trædelsen af, fordi de ganske enkelt ikke kan overholdes. Peter Pagh kunne til Ritzau berette om en miljøchef i en jysk kommune, der opgav at bruge miljølovgivningen, fordi den var alt for uoverskuelig. I stedet anvendte han brandlovgivningen, som var lige så effektiv og langt lettere at håndtere.

Forslagsstillerne mener, at retsuvidheden er så betydelig, at ingen af de myndigheder, der er sat til at administrere loven, kan finde ud af den. Peter Pagh tager i Ritzau-telegrammet afstand fra de uendeligt mange bemyndigelser, der gives miljømyndighederne. De er ofte meget vidtgående og åbner for en meget varierende retshåndhævelse.

Forslagsstillerne vil tilføje, at det samme gælder den øvrige lovgivning. Resultatet heraf er, at borgerne aldrig kan sikre sig mod en vilkårlig forfølgelse fra myndighederne i en eller anden forklædning.